

Либідь, 1998. 150 с. **8.** Ставицька Л. О. Арго, жаргон, сленг: Соціально диференціація української мови. Київ: Критика, 2005. 464 с. **9.** Фурса О. С. Український молодіжний сленг як динамічний феномен: Стан та перспективи досліджень, мовні контакти, галузі сленгу. Київ: Альфа друк, 2008. 52 с. **10.** Чорнобай В. Г. Сленг: історія виникнення, визначення поняття. Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія : Філологічні науки. 2014. Вип. 206. 76–81 с. **11.** Dalzell T. Flappers 2 rappers: American Youth Slang. N. Y., 1996. 543 p. **12.** Jespersen O. (1954). Language: Its Nature, Development, and Origin. George Allen & Unwin Ltd., 448 p. **13.** Oxford English Dictionary. URL: <https://www.oed.com/?tl=true> (дата звернення 08.04.2024). **14.** Partridge E. Slang Today and Yesterday. 4th ed. London: Routledge & Kegan Paul, 1972. 476 p. **15.** Robertson St. The Development of Modern English. Englewood Cliffs, New Jersey : Prentice-Hall, Inc., 1954. 469 p. **16.** Spears R. Dictionary of American Slang and Colloquial Expressions. N.Y: McGraw Hill, 2000. 560 p. **17.** The Concise English Dictionary of Annandale. 1910. 498 p. **18.** Thorne T. Dictionary of Contemporary Slang. London: A & C Black Publishers Ltd, 2006. 250 p.

УДК 81'373.6:371.3(075.8) 07

МІЖПРЕДМЕТНІ ЗВ'ЯЗКИ В СУЧАСНІЙ ОСВІТНІЙ ПАРАДИГМІ

Ткач А. В.,

здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти

Приватного вищого навчального закладу

«Міжнародний економіко-гуманітарний університет

імені академіка Степана Дем'янчука» (м. Рівне, Україна)

Науковий керівник: Груба Т. Л.,

доктор педагогічних наук, професор,

професор кафедри української мови та літератури

Приватного вищого навчального закладу

«Міжнародний економіко-гуманітарний університет

імені академіка Степана Дем'янчука» (м. Рівне, Україна)

***Анотація.** Реформа освіти в Україні націлена на системне формування глибоких знань та комунікативних навичок учнів. Міжпредметні зв'язки відіграють ключову роль у сприянні інтеграції знань між різними предметами та розвитку критичного мислення учнів. У статті обґрунтовано важливість міжпредметних зв'язків в освітньому процесі, зокрема в контексті вивчення української мови. Висвітлено потребу в проведенні аналізу програм, методів для ефективного впровадження міжпредметних зв'язків у практику викладання української мови у закладах загальної середньої освіти. Рекомендовано ретельне*

вивчення потенціалу міжпредметних зв'язків для досягнення максимальної результативності у формуванні мовної компетентності учнів, а також до подальших наукових досліджень для вдосконалення якості освіти.

Ключові слова: міжпредметні зв'язки, українська мова, освітній процес, методи викладання, якість освіти, мовна компетентність, комунікативні навички.

Abstract. Education reform in Ukraine is aimed at the systematic formation of in-depth knowledge and communication skills of students. Cross-curricular connections play a key role in promoting the integration of knowledge between different subjects and the development of students' critical thinking. The article substantiates the importance of interdisciplinary connections in the educational process, in particular in the context of studying the Ukrainian language. The need for analysis of programs and teaching methods for the effective implementation of interdisciplinary connections in educational practice is highlighted. It is recommended to carefully study the possibilities of this approach to achieve maximum effectiveness in the formation of language competence of students, as well as to further scientific research to improve the quality of education.

Keywords: interdisciplinary connections, Ukrainian language, educational process, teaching methods, quality of education, language competence, communication skills.

Реформа освіти в Україні спрямована на реалізацію стратегічних завдань, які передбачають системне формування учнями глибоких та стійких знань основних наукових принципів, асиміляцію ключових концепцій навчальних предметів, розвиток комунікативних вмінь і навичок, що сприятимуть створенню гармонійно розвиненої особистості, активного громадянина та патріота нашої держави [9].

У сучасній освітній парадигмі важливу роль відіграють міжпредметні зв'язки, які сприяють інтеграції знань та компетентностей між різними навчальними предметами. Визначаючи стратегії навчання, вчителі враховують не лише внутрішній зміст кожного конкретного предмета, але й можливості його взаємодії з іншими предметами для глибшого розуміння матеріалу, розвитку критичного мислення та формування учнівських навичок і умінь, які можна успішно застосовувати у різних сферах. Такий підхід до навчання відкриває шлях до більш повного розвитку особистості учня, формує глибше розуміння світу та сприяє його успішній адаптації у сучасному суспільстві [2].

Українська мова в освітньому середовищі відіграє ключову роль як засіб комунікації, а також як предмет вивчення. Проте, в контексті сучасних педагогічних та методичних підходів виникає питання про ефективне поєднання української мови з іншими предметами. Аналіз шкільного курсу

української мови вказує на можливості для встановлення зв'язків із усіма іншими навчальними предметами.

Прагнення стимулювати пізнавальну діяльність учнів, сприяти розвитку комунікативної компетентності вимагає чіткого визначення напрямів та форм таких зв'язків, зосереджуючись на обранні тих, що найбільш ефективно сприятимуть освітньому процесу.

Отже, важливо проаналізувати можливість та переваги міжпредметних зв'язків у вивченні української мови, а також розглянути шляхи їх впровадження в освітній процес для досягнення оптимальних результатів у формуванні мовної компетентності учнів.

Проблема міжпредметних зв'язків є актуальною і привертає увагу багатьох вчених. Зокрема, Н. Голуб, Т. Груба, Т. Левченко, Г. Грибан та інші, досліджують міжпредметні зв'язки у викладанні мови та літератури, які слугують засобом активізації сприймання художнього тексту, збагачення словникового запасу власне українською лексикою, синонімічними формами, шляхом розуміння текстів соціокультурного спрямування тощо [3, 4, 5, 8]. Л. Варзацька акцентує на лінгводидактичних засадах інтегрованого заняття [1].

Як бачимо, дослідження зосереджуються на виявленні можливостей для інтеграції різних предметів для досягнення максимального навчального ефекту. Вони розглядають такі аспекти, як взаємозв'язок між предметами, вплив такого підходу на збагачення знань учнів, підвищення їхнього інтересу до навчання та розвиток різноманітних навичок. Деякі публікації також розглядають методи та приклади успішної реалізації міжпредметних зв'язків у практиці навчання. Результати аналізу свідчать про значний потенціал цього підходу для покращення якості освіти та розвитку комплексного мислення учнів.

Однак, детального вивчення потребує визначення конкретних методів і стратегій інтеграції міжпредметних зв'язків в освітній процес. Це і зумовило вибір нашої наукової розвідки

Мета дослідження полягає в аналізі міжпредметних зв'язків у курсі української мови з урахуванням сучасних педагогічних та методичних підходів. Основну увагу акцентуємо на потенціалі цих зв'язків для покращення якості освіти.

Поставлена мета дослідження передбачає розв'язання таких завдань:

- проаналізувати сучасний стан міжпредметних зв'язків в курсі української мови;
- здійснити оцінку потенціалу міжпредметних зв'язків для покращення якості освіти;
- визначити конкретні методи і стратегії інтеграції міжпредметних зв'язків в освітній процес.

Міжпредметні зв'язки в курсі української мови стають актуальною проблемою у зв'язку з потребою впровадження інноваційних методів навчання, які сприяють глибшому розумінню мови та її використанню в різних сферах життя. Кожний розділ української мови містить в собі елементи міжпредметного матеріалу, які допомагають учням краще розуміти мовні явища, розширюють їх світогляд і сприяють розвитку умінь застосовувати знання з інших предметів. Це відкриває широкі перспективи для впровадження інноваційних методів навчання, спрямованих на глибше засвоєння мовних структур та умінь їх використання в практичних ситуаціях [2].

Аналіз сучасного стану міжпредметних зв'язків у курсі української мови свідчить про те, що вони є важливим фактором для підвищення ефективності вивчення мови. Проте, існує певний рівень однобічності у використанні міжпредметних зв'язків, особливо в контексті традиційного формально-граматичного підходу до вивчення мови. Деякі підручники та методичні посібники обмежуються використанням міжпредметних зв'язків лише на рівні граматичних структур та лексичних одиниць, не враховуючи їхній потенціал для розвитку комунікативних навичок учнів та розуміння мовних явищ у реальних ситуаціях. Зокрема, деякі навчальні програми можуть недостатньо акцентувати увагу на міждисциплінарних зв'язках з іншими предметами, які можуть збагатити розуміння мови як засобу вираження різноманітних сфер людської діяльності [6; 7]. Вважаємо, для подальшого розвитку цього напрямку необхідно звернути увагу на розширення погляду на міжпредметні зв'язки, їхнє використання у контексті різних аспектів мови та сприяння розвитку комунікативних навичок та критичного мислення учнів.

На нашу думку, оцінка потенціалу міжпредметних зв'язків для покращення якості освіти вимагає аналізу на кількох рівнях. Зокрема:

- *аналіз програм та навчальних матеріалів*. Це дозволить оцінити, наскільки ефективно і вичерпно використовуються міжпредметні зв'язки для підвищення якості освіти;

- *оцінка впровадження вчителями міжпредметних зв'язків у своїй педагогічній практиці*. Наприклад, аналіз уроків, домашніх завдань, проєктів та інших навчальних заходів, щоб з'ясувати, які конкретні методи використовуються для інтеграції різних предметів;

- *зворотний зв'язок від учнів*. Важливо дізнатися, як вони сприймають інтеграцію різних предметів в освітньому процесі та як це впливає на їхнє розуміння та зацікавленість у навчанні;

- *порівняння з міжнародними стандартами*. Для об'єктивної оцінки потенціалу міжпредметних зв'язків можна порівняти підходи та результати з міжнародними стандартами освіти, які також враховують інтеграцію різних предметів в освітньому процесі.

Перелічені кроки дозволять здійснити об'єктивну оцінку потенціалу міжпредметних зв'язків та визначити шляхи їх подальшого розвитку для покращення якості освіти.

Методи та стратегії інтеграції міжпредметних зв'язків у курсі української мови в освітньому процесі відображають потенціал для створення комплексного освітнього середовища, сприяючи глибшому розумінню мови та покращенню якості навчання.

Пропонуємо використовувати літературно-мовні проекти в яких, вчителі української мови співпрацюють з колегами з літератури. Наприклад, проект «Поетична мова української поезії», де учні аналізують мовні особливості віршів видатних українських поетів.

Метод мовленнєвого аналізу літературних творів допомагає учням розкрити мовленнєві особливості та глибше зрозуміти тексти відомих письменників, що сприяє розвитку літературної грамотності та вмінню аналізувати мову в контексті літературного твору. Наприклад, учні можуть провести мовленнєвий аналіз поезії Тараса Шевченка, досліджуючи особливості вживання мовних засобів у його віршах, можуть аналізувати вибір лексики, ритму, образності та метафор у поезіях, щоб зрозуміти, як мова використовується для вираження почуттів, ідей та соціальних проблем.

Мовно-історичні дослідження дозволяють учням вивчати етимологію слів та їхнє значення в контексті історії та культури, що сприяє формуванню уявлення про мову як складову культурного спадку та розвитку мовознавчої компетентності. Наприклад, дослідження етимології слів, тобто їхнє походження та еволюцію значень з часом.

Створення творчих завдань, які вимагають використання мовленнєвих навичок, сприяє розвитку учнівської творчості та самовираження. Вони можуть включати написання власної поезії, есе або рецензії на тему, пов'язану з іншими предметами.

Мовленнєві вправи в контексті інших предметів допомагають учням застосовувати мовні засоби у різних сферах життя та набувати нових знань через мовленнєву діяльність, що сприяє розвитку комунікативних вмінь та уміння використовувати мову в різних ситуаціях.

Ці методи і стратегії можуть допомогти інтегрувати вивчення української мови з іншими предметами, що сприятиме більш повному розумінню мови та покращить якість навчання.

На основі проведеного аналізу можна зробити кілька висновків:

1. Міжпредметні зв'язки мають великий потенціал для покращення якості освіти, сприяючи інтеграції знань, розвитку комплексного мислення та формуванню різноманітних навичок учнів.

2. Для ефективного використання міжпредметних зв'язків необхідно ретельно проаналізувати навчальні програми, готовність вчителів використовувати найкращий досвід і практики (у т.ч. і міжнародний).

3. Впровадження міжпредметних зв'язків може сприяти більш глибокому засвоєнню навчального матеріалу та підвищенню мотивації учнів до навчання.

4. Важливою частиною успішної реалізації міжпредметних зв'язків є оцінка їхнього впливу на освітній процес та результати навчання.

Отже, розробка та впровадження ефективних методів і стратегій інтеграції міжпредметних зв'язків є важливим завданням для покращення якості освіти та розвитку комплексної пізнавальної діяльності учнів. Подальші дослідження міжпредметних зв'язків в курсі української мови мають потенціал допомогти виявити оптимальні методи їх впровадження та визначити їх вплив на освітній процес та результативність учнів, що є важливим кроком у вдосконаленні якості освіти.

ЛІТЕРАТУРА

1. Варзацька Л. Міжпредметна інтеграція в системі особистісно зорієнтованої мовної освіти. *Українська мова і література в школі*. 2006. № 7. С. 6–9.
2. Гайдаєнко І. В. Міжпредметні зв'язки на уроках української мови. URL: <https://www.bing.com/ck/a?!&&p=7e039e2384e1cce6JmItdHM9MTcxMzY1NzYwMCZpZ3VpZD0zOGU3N2ZjNC1lZDgzLTY5ZTktMmE2Zi02Y2ZkZWw4MzY4ZTUmaW5zaWQ9NTE5Mg&ptn=3&ver=2&hsh=3&fclid=38e77fc4-ed83-69e9-2a6f-6cfdec8368e5&psq> (дата звернення 21.04.2024).
3. Голуб Н. Б. Збагачення мовлення учнів 5-7 класів власне українською лексикою: Дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02. К., 1997. 229 с.
4. Грибан Г. В. Роль міжпредметних зв'язків у формуванні комунікативної компетенції учнів. *Вісник Житомир. держ. ун-ту імені Івана Франка*. 2010. № 52. С. 44–47.
5. Груба Т. Л. Збагачення мовлення учнів V–VI класів синонімічними формами на міжпредметній основі: Дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02. К., 1998. 179 с.
6. Захарченко А. О. Застосування міжпредметних зв'язків в початковому курсі української мови: магістерська робота. ХДУ, 2020. 85 с.
7. Козіна Н. О. Використання міжпредметних зв'язків на уроках у початковій школі в контексті реформи «Нова українська школа». Всеосвіта. URL: <https://vseosvita.ua/library/vikoristanna-mizpredmetnih-zvzaktiv-na-urokah-u-pocatkovij-skoli-v-konteksti-reformi-nova-ukrainska-skola-275744.html> (дата звернення 20.04.2024).
8. Левченко Т. М. Збагачення учнів 5-7 класів етнокультурорознавчою лексикою: Дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02. К., 2001. 243 с.
9. Національна доктрина розвитку освіти України у XXI столітті : проект. К.: Шкільний світ, 2001. 24 с.